

ПСЕВДОРЕФЕРЕНДУМ ЯК СПОСІБ МАНІПУЛЮВАННЯ ДУМКОЮ ГРОМАДЯН

Актуальність теми. Останні драматичні суспільні та політичні зміни, спонукають до надання ширшої участі громадянам у вирішенні стратегічно важливих проблем. Через це посилюється інтерес до проявів прямої демократії. Однією із важливих формою якої є референдум, за допомогою якого здійснюється висловлення громадської думки та схвалення важливих нормативних актів та політичних рішень. Але сьогодні у світі зустрічається і псевдореферендуми. Вони відіграють роль маніпулювання думкою громадян. Це явище є досить цікавим, через це викликає до себе значний інтерес.

Ступінь вивчення проблеми. Сформульовані у даному дослідженні результати ґрунтуються на працях українських і зарубіжних вчених.

Метою дослідження є здійснення комплексного аналізу тенденцій та визначення поняття псевдо референдуму як способу маніпулювання думкою громадян.

Об'єктом дослідження є відносини, що виникають у зв'язку із проведенням псевдореферендуму.

Предметом дослідження слід вважати досягнення сучасної політичної науки, що регулюють відносини у процесі організації та проведення псевдореферендуму як способу маніпулювання думкою громадян.

Будь-яку, навіть найкращу ідею можна зіпсувати та дискредитувати недолугою її реалізацією. Так само можна реалізувати і найбезглуздішу ідею, якщо її гарно подати. Тобто в такому разі ми говоримо про явище маніпуляції думкою громадян, яке дуже часто сьогодні використовується в сучасному світі. Так, на жаль, сьогодні сталося і з ідеєю народовладдя через референдум, яку десятиліттями обговорювали на всіх рівнях суспільства, але так досі не наважилася легітимізувати у вигляді відповідного закону.

Таким чином, сьогодні дуже часто публічна влада намагається зманіпулювати думкою громадян, але й усіма силами та поспіхом намагається узаконити її ерзац-законом. Мова йде не про повноцінний референдум, а про так зване «опитування» – у виконанні ЦВК та на замовлення цілком залежного від Офісу президента (бо ж «технократичного», чи, з огляду на незатверджену програму діяльності та частоту кадрових ротаций, просто «технічного») уряду.

Насправді, уже сам спосіб, у який що ідею проштовхують, лише підтверджує припущення про намір підмінити референдуми дешевим (коштом бюджету) і наперед запрограмованим замінником, який, утім, за посередництва ЦВК видаватимуть за «волю народу». А жорстке лобювання цієї ідеї остаточно може дискредитувати високі слова про плебісцит [1, 46].

Варто зазначити, що спочатку повноваження ЦВК проводити опитування під час виборів намагаються вписати у Виборчий кодекс. Але дана пропозиція була не підтримана. Небезпідставно вважаючи, що для публічної влади вони стануть зручним інструментом легалізації сумнівних ініціатив.

І справа не лише і не стільки в тому, що ЦВК хочуть надати невластиві їй функції опитувань громадської думки, для її з'ясування. Сам текст законопроекту цілком прозоро пояснює, що опитування планують проводити у день голосування. Або на загальнодержавних або місцевих виборах, на всій території України або ж в окремих її місцевостях, якщо таке рішення буде ухвалене урядом.

Це якраз може носити форму псевдо референдуму, на якому безпосередньо у день голосування, коли будь-яка агітація заборонена, і просто на виборчих дільницях відповідно сформульованими питаннями вплинути на волевиявлення виборців.

Так, наприклад, у прифронтовій зоні на сході України можуть запитувати про припинення вогню та умови повернення до миру. А на іншій території України, до прикладу, можна буде провести опитування про можливість голосувати із 16 років або, між іншим, згадати про якісь інші незначні проблеми, які не надто сильно будуть впливати на вирішення справді важливих питань, які є актуальними та нагальними [2, 32].

Поза сумнівом, мають рацію політологи, зауважуючи, що досі громадську думку та настрої суспільства професійно вивчали вони, ті, які працюють за міжнародними методиками та критеріями, що унеможливають маніпуляції громадською думкою, тоді як у ЦВК немає жодного фахівця-політолога.

Через це, якщо публічна влада не довіряє приватним політологічним службам (чи не може «домовитися» з ними?), радше слід створити відповідну державну, яка буде професійно проводити опитування.

І все це задля того, аби у день, коли українці будуть йти на виборчі дільниці, їм за рахунок державних коштів будуть задавали питання, які сформульовані невпевненими у власному майбутньому та залежними органами публічної влади

Тут варто зазначити, що поза сумнівом, із народом можна і потрібно радитися через референдуми. Практика опитування громадськості існує в низці країн світу. Проте там опитування проводять на замовлення ЦВК, а не вона сама. До того ж перед виборами або ж у міжвиборчий період, а не безпосередньо у день голосування [3, 681].

Небезпека ж варіанта цієї ідеї в тому, що передбачає опитування у день виборів, на самих виборчих дільницях, і має на меті вплинути на саме волевиявлення народу, а це вже і можна назвати псевдо опитуванням або псевдореферендумом. Тому вважаємо, що це є незаконним і не може відображати справді думки громадськості [4, 41].

До того ж опитування під час голосування буде зайвим навантаження на комісії і, відтак, може бути великим ризиком для зриву підрахунку голосів та появи невдоволення серед громадян.

Список використаних джерел

1. Палєєва Ю.С. Референдум – загальнодержавний демократичний інститут: історія і сучасність. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2013. № 1 (4). С. 43–50.
2. Ставнійчук М. Ідеї проведення референдумів напередодні та під час виборчих кампаній є політичними технологіями [Електронний ресурс]: <http://www.utr.tv/news/?id=12048>.
3. Масич В. В. Референдум як інструмент зворотного зв'язку: світові тенденції та Україна. Держава і право. 2011. Вип. 52. С.680-683
4. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.